

В. В. Бартоха

Лемешівка

ЛЕМЕШІВКА – село Яготинського району [Київської області](#). Лемешів. сільс. раді підпорядк. села Гензерівка та Лукомщина. На Сх. від Лукомщини, в р-ні кургану «Святий горб» – крайня сх. точка Київ. обл. Лемешівщина на Пн. Сх. межує з землями сіл Білошапки та Крутоярівка Прилуц. р-ну Черніг. обл., на Пд. Сх. – сіл Смотрики та Березова Рудка Пирятин. р-ну Полтав. обл., на Пн. – сіл Гречана Гребля та Вознесенське Згурів. р-ну Київ. обл. Л. знаходиться на р. Гнила Оржиця (притока *Оржиці*, бас. [Дніпра](#)), за 130 км від обл. центру та за 30 км від райцентру. Площа 3,89 км². За переписом насел. 2001, проживало 1070 осіб, станом на 2015 – 857 осіб; переважно українці. За нар. переказами, назва села походить від першого поселенця Леміша. Л. заснував на поч. 17 ст. князь Вишневецький. Її позначено на карті, яку 1640 склав франц. фортифікатор Г. де Боплан. Жит. брали участь у Визв. війні під проводом Б. Хмельницького. У 1660-х рр. село зруйнували татари. На поч. 18 ст. його знову заселив ніжин. полковник П. Толстий. 1752 його син – О. Толстий – продав Л. київ. полк. осавулу О. Закревському. У 19 ст. частина лемешів. селян перейшла у власність Милорадовичів. 1781–1923 – село Пирятин. пов.; 1802–1925 – Полтав. губ.; 1923–30 – Прилуц. округи; від 1923 – Яготин. р-ну, 1933–37 – Харків., 1938–54 – Полтав., 1932 та від 1954 – Київ. обл. 1843, 1844 і 1845 у Л. у маєтку В. Закревського гостював Т. Шевченко. 1847, перебуваючи під слідством у С.-Петербурзі, на згадку про перебування у селі Кобзар написав вірш «Садок вишневий коло хати». 1876 засн. земське початк. училище (на поч. 1910-х рр. – 2). У 1890-х рр. працювали 8 вітряків, круподерня, олійниця, ґуральня, цегел. завод. Під час воєн. дій 1918–20 влада неодноразово змінювалася. 1889 мешкало 825, 1910 – 1342, 1925 – 1439, 1930 – 1474 особи. Жит. потерпали від голодомору 1932–33 (померло 40 осіб), зазнали сталін. репресій. Від вересня 1941 до вересня 1943 – під нім.-фашист. окупацією. Нині у Л. – заг.-осв. школа, дитсадок; клуб; фельдшер.-акушер. пункт. Діє Свято-Покров. церква УПЦ МП. Збереглися садиб. будинок (у рад. період значно перебудований; пам'ятка архітектури місц. значення) і парк (пам'ятка садово-парк. мистецтва місц. значення, 7 га) Закревських 1-ї пол. 19 ст. 2007 засн. щоріч. Міжрегіон. літ.-мист. фестиваль «Садок вишневий коло хати». Встановлено погруддя Т. Шевченка, пам'ятник воїнам, які загинули під час 2-ї світової війни, пам'ят. хрест жертвам голодомору. У Л. народилися археолог *І. Самойловський*, промисловець, д-р екон. н. І. Бурдак.

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Лемешівка / В. В. Бартоха // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-54166>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).